

ГЛАВА 4

ФУНКЦЫЯНАВАННЕ КАНСТРУКЦЫЙ З ЭЛІПСІСАМ ДЗЕЯСЛОВА

Спецыфічная структурная арганізацыя канструкцый з эліпсісам дзеяслова не дазваляе рэалізаваць прэдыкатыўныя катэгорыі з дапамогай базавых сродкаў – дзеясловаў. Іх функцыянаванне абумоўлена прыцягненнем рознаўзроўневых моўных адзінак. Неабходна выявіць і сістэматызаваць сістэму сродкаў выражэння прэдыкатыўных катэгорый у канструкцыях з эліпсісам дзеяслова і класіфікаваць у адпаведнасці з параметрамі тыпалогіі. Аналіз фактараў поліфункцыянальнасці сінтаксем у парадigmatе структурна-сінтаксічных мадыфікацый (эліптычная – вытворная канструкцыі) дае магчымасць выявіць моўныя механізмы, што забяспечваюць функцыянаванне канструкцый з эліпсісам дзеяслова.

4.1 Спосабы выражэння прэдыкатыўных катэгорый у канструкцыях з эліпсісам дзеяслова

Прэдыкатыўнасць адносіцца да актуалізацыйных катэгорый, што «суадносіць сказ з рэчаіснасцю па трох каардынатах – тэмпаральнасць, мадальнасці персанальнасць» [58, с. 196]. Пытанне пра прэдыкатыўныя катэгорыі вывучалася шматлікімі даследчыкамі і кваліфікавалася як паняццёвыя сінтаксічныя катэгорыі (Г. А. Золагава), як сінтаксічныя катэгорыі, што выражаюць ацэнку рэчаіснасці (Л. І. Бурак), і як актуалізацыйныя катэгорыі (М. У. Усеваладава) або як семантычныя (семантыка-граматычныя) катэгорыі (Т. Р. Рамза). Аднак пры даследаванні ахопліваліся толькі поўныя і пераважна дзеяслоўныя сказы.

Асаблівасці структурнай арганізацыі канструкцый з эліпсісам дзеяслова падразумяваюць выражэнне прэдыкатыўных катэгорый тэмпаральнасці, мадальнасці і персанальнасці спецыфічнымі сродкамі. Напрыклад, значэнне часу ў эліптычных сказах тыпу *За лесам – возера і Заўтра ў школу* маркіруецца дэтэрмінантам *за лесам* і лексічна – з дапамогай кампанента *заўтра*. Сінтаксічныя катэгорыі тэмпаральнасці, мадальнасці і персанальнасці ў эліптычных канструкцыях выражаюцца сродкамі розных моўных узроўняў і таму кваліфікуюцца намі як *функцыянальна-семантычныя*.

4.1.1 Тэмпаральнасць

Тэмпаральнасць у канструкцыях з эліпсісам дзеяслова рэалізуецца спецыфічнымі сродкамі на сінтаксічным узроўні. Гэта дэтэрмінаваныя члены сказа, сродкі ўскладнення сінтаксічнай структуры, сінтаксічныя адносіны ў структуры складанага сказа і звышфразевага адзінства, марфалагічныя сродкі.

Дэтэрмінаваныя члены сказа. У сказах са значэннем статальнай лакалізацыі дэтэрмінаваныя акалічнасці ўказваюць на тое, што аб'ект знаходзіцца на гэтым месцы пастаянна, нязменна: *За лугам – вялікія ўзгоркі...* (Янка Брыль). Дэтэрмінаваныя дапаўненні (пры адсутнасці іншага паказчыка) маркіруюць тэмпаральны план канструкцыі значэннем цяперашняга часу: *За лазняком возера, чорнае вока* (І. Мележ). Значэнне будучага ці прошлага часу з семантыкай статальнай лакалізацыі прадугледжвае абавязковае ўжыванне дзеяслова *быць* у неабходнай тэмпаральнай мадыфікацыі: *За возерам была вёска / За возерам – вёска / За возерам будзе вёска*. З гэтага вынікае, што выражэнне тэмпаральнасці ў такіх канструкцыях абумоўлена структурнымі фактарамі.

Аднародныя выказнікі. На агульны часавы план аднародных экспліцытна выражанага і эліпсаванага выказнікаў указваюць адносіны паслядоўнасці, што ўсталёўваюцца паміж імі. Звязваюцца паміж сабой аднародныя выказнікі з дапамогай спалучальных злучнікаў *і, ды*: *Скончым школу – і за працу, не прапусцім нават дня* (П. Броўка); *А то заўму вось гэтыя два экзэмпляры – яго і мой – ды ў райком* (А. Макаёнак); *Набярэм каменняў на больш і – на дарогу* (І. Козел); *Надакучыла ўжо вандраваць. Два-тры дні пастаім – і зноў на новае месца. Горш цыган* (А. Макаёнак).

Аднародныя выказнікі могуць указваць на часавую працягласць дзеяння, выражанага эліпсаваным выказнікам. У такім выпадку часавы план эліпсаванага дзеяслова працягваецца на часавы план выражанага: *Дык колькі яны працуюць. У зямлі з галіцы да вечара. Як чэрві. Вунь цяліцы, парнікі... Нутры разводзяць – і на базар* (А. Дзялендзік). Зрэдку аднародныя экспліцытна выражаныя выказнікі адносяць дзеянне, выражанае эліпсаваным выказнікам, да будучага часу: *– А ты, – кінуў Яўхім Ганне, – дарабі да стога ды дадому* (І. Мележ). Значэнне тэмпаральнасці ў такіх канструкцыях абумоўлена агульным часавым планам сказа.

Сінтаксічны паралелізм у эліптычных канструкцыях стварае спрыяльныя ўмовы для выражэння значэння прошлага часу: *А ён дэмабілізаваўся – і ў Полацк!* (А. Макаёнак).

Адметнымі з'яўляюцца выпадкі, калі ў сказах мае матэрыяльнае выражэнне толькі адзін з аднародных выказнікаў. У такіх выпадках у якасці кампенсаторнага кампанента выступае экспліцытна выражаны аднародны выказнік, які адносіць дзеянне, прадстаўленае эліпсаванымі дзеясловамі, да прошлага часу:

Тамара Паўлаўна прыехала ў райаддзел, начальніка за рукаў і ў Вярхоўны Савет. А той яму строгі наказ – прапісаць (А. Макаёнак).

Рэалізацыя катэгорыі тэмпаральнасці можа ажыццяўляцца на ўзроўні **звышфразавога адзінства**. Найбольш распаўсюджанымі з’яўляюцца выпадкі кантэкстуальнага эліпсіса: *Спачатку ідуць у салдаты. А адтуль – у горад* (А. Макаёнак). Эліптычны сказ у дадзеным выпадку маркіруецца значэннем цяперашняга часу. У выпадках з унутрысінтагматычным эліпсісам на ўзроўні звышфразавога адзінства фарміруецца агульны часавы план. Таму значэнне тэмпаральнасці поўнай канструкцыі праецыруецца на эліптычную: *Зараз намераем ціск. А потым укольчык* (А. Макаёнак); *Сакратар райкома партыі адкрывае сход. Потым даклад, выступленні* (А. Макаёнак); *За акенцам пасівелі далі. // Далёкі лес – істужкаю* (З. Бядуля); *Завязла яго ў Мінск. Аперацыю яму зрабілі. А назаўтра – вайна* (А. Макаёнак).

Намінатыўныя канструкцыі пры адсутнасці іншых кантэкстуальных сродкаў маюць канстантнае значэнне цяперашняга часу. У структуры звышфразавога адзінства яны маркіруюць эліптычныя канструкцыі названым значэннем: *Глухмень. Мядзяныя ствалы. // Настой нагрэтае смалы. // Калёсы па карэннях* (З. Бядуля). На фоне намінатыўных сказаў значэнне часу можа маркіравацца лексічнымі сродкамі, якія ўказваюць на паслядоўнасць падзей: *Восень. За ёю – зіма* (Г. Багданавя).

Часам на ўзроўні звышфразавога адзінства, калі яно складаецца выключна з эліптычных сказаў, значэнне тэмпаральнасці спецыяльнымі сродкамі не маркіруецца, а адпавядае тэмпаральнаму плану страфы або верша ў цэлым: *Зноў званок. На парозе з вялізным ахапкам язіну яшчэ два вусачы – высокі падцягнуты спадар S і рахмані круглявы спадар T* (Г. Багданавя); *А думы ўгору // Зноў і зноў. // I раптам – гул і трэск сукоў. // Машына немцаў, // А на ёй – хлапцы, // I кожны, як герой* (П. Броўка).

Калі ў структуру эліптычнага сказа ўваходзяць **адасобленыя акалічнасці**, то дзеепрыслоўі незакончанага трывання ўказваюць на дзеянні, што адбываюцца адначасова з асноўным: *Дзеці вясёлай грамадою ў бок школы, напаўняючы вёску зычным смехам* (У. Шахавец), а дзеепрыслоўі закончанага трывання – на дзеянні, якія адбываюцца раней за асноўнае: *А Хомка, збіўшы з сябе крыху пылу, – за будку шукаць Ганутку* (М. Гарэцкі). Прамога ўказання на значэнне часу ў падобных сказах няма. Значэнне тэмпаральнасці ў іх рэалізуецца або ўскосна, або кантэкстуальнымі сродкамі. Ускосны спосаб актуалізацыі тэмпаральнасці ўласцівы толькі эліптычным канструкцыям, дзе адасобленыя акалічнасці ўказваюць на дадатковае дзеянне: *Яўген у бок сваёй хаты, пакінуўшы Цімоха сярод вуліцы* (С. Баранавых). Не распаўсюджваецца падобная аперацыя на эліптычныя сказы, у якіх адасобленыя акалічнасці ўказваюць на спосаб дзеяння, прычыну, умову, уступку і інш.

Па прычыне прыярытэту атрыбутыўных уласцівасцей адасобленыя азначэнні, выражаныя дзеепрыметнікамі, у якасці кампенсаторнага кампанента не выступаюць: *За вокнамі сад, заліты дажджом* (Янка Брыль).

Сінтаксічны паралелізм у структуры складанага сказа. Прэдыкатыўная частка складанага сказа, што выконвае функцыю кампенсаторнага кампанента, звычайна займае пазіцыю перад эліпсаваным дзеясловам: *Лена, як сцямнелася, – да млына* (Г. Багданава). Граматычная форма дзеяслова ў даданай частцы *сцямнелася* абмяжоўвае значэнне часу галоўнай часткі. Магчымасць рэалізацыі значэнняў цяперашняга і прошлага часу ў частцы з эліпсісам дзеяслова выключаецца.

У большасці выпадкаў значэнне часу эліптычнай часткі маркіруецца значэннем часу поўнай часткі, якая размяшчаецца ў постпазіцыі, пры гэтым выразна выяўляецца паслядоўнасць падзей: *Першы (брат) мае хлеба белы каравай, // А другі на небе выдуманай рай* (З. Бядуля); *Пасвятлела ча паляне, а на траўках – росы* (З. Бядуля); *Знікла ўсё ранейшае, толькі – успаміны* (П. Броўка); *Душа перацячэ ў прасцяг, і цяжар гадоў – з плячэй* (Т. Бондар). У падобных канструкцыях агульны часавы план поўнай часткі выступае адзіным паказчыкам значэння тэмпаральнасці. Гэта абумоўлена шырокімі спалучальнаснымі здольнасцямі кампанентаў, што ўваходзяць у склад эліптычнай часткі: *Толькі засталіся ўспаміны / Толькі застаюцца ўспаміны / Толькі застаюцца ўспаміны; Цяжар гадоў скінуўся з плячэй / Цяжар гадоў скідаецца з плячэй / Цяжар гадоў скінецца з плячэй* і г. д. Тэмпаральная маркіраванасць у складаных канструкцыях надзвычай выразна пры ўмове, калі выказнікі са значэннем пэўнага часу паўтараюцца некалькі разоў: *Яно-то, пастараўшыся, можна было б перабрацца, але нялішне кваліў на гэта Кузьма: пасля Чырвонай Арміі – пань, так і чакаў ён усё перамены* (Кузьма Чорны).

Звычайна эліптычныя канструкцыі са значэннем статальнай лакалізацыі тыпу *Мы – у Царыцыне* маюць канстантнае значэнне сінтаксічнага цяперашняга часу. Аднак у структуры складанага сказа яны могуць маркіравацца значэннем будучага часу на аснове адносін паслядоўнасці: *Сягодня Мінск... А заўтра Днепр і Гомель... А там – прастор і ў кветках Беларусь* (П. Трус). Важную ролю ў выражэнні значэння часу адыгрываюць акалічнасці часу *потым, пару тыдняў, ад сілы месяца, заўтра* і інш.

Значэнне прошлага часу можа рэалізавацца і ў складаным сказе, дзе эліпсуецца дзеясловы як у першай, так і ў другой частцы. У падобных канструкцыях паказчыкам тэмпаральнасці выступаюць дзеясловы з фазісным значэннем: *А як пешы на парог, я – на канату і пачаў галасіць-прыгаворваць, усё больш пра тыф* (М. Матукоўскі). Дзеяслоў-звязка *пачаў* абмяжоўвае колькасць магчымых значэнняў часу, што могуць рэалізавацца ў даданай канструкцыі. Фазіснасць можа выражацца і з дапамогай лексіка-граматычных пераўтварэнняў са зменай

класа слоў: *А ён – у крык: улась, крычыць, не слухаешся, пакажу!..* (І. Мележ). Дзеяслоў-звязка маркіруе эліптычную канструкцыю значэннем будучага часу: *А хто над гуртам, над калектывам будзе?* (І. Мележ).

Пашыраны выпадкі, калі ў якасці паказчыка тэмпаральнасці выступаюць кантэкстуальныя сродкі. Гэта назіраецца ў канструкцыях з кантэкстуальным эліпсісам. Пры гэтым эліптычная частка праецыруецца на поўную не толькі ў семантычным, але і ў часова-мадальным плане: *З больніцы ўсе ад'езджаюць дамоў, // А Лена – на працу ў суседні калгас* (П. Броўка); *Зятае бэз духмяны ў сны, // А і ў дні апошнія – сняжынкi* (Р. Баравікова).

Кантэкстуальнымі сродкамі маркіруецца і значэнне часу ў эліптычных канструкцыях з семантыкай статальнай лакалізацыі. Пры наяўнасці паказчыка тэмпаральнасці сказ можа набываць значэнні нецяперашніх часоў: *За лесам было поле, за полем – сады* (Кузьма Чорны); *За ракой будзе горад, у горадзе – школы, бібліятэкі, тэатры* («Чырвоная змена»).

Марфалагічныя сродкі. У якасці паказчыка значэння тэмпаральнасці марфалагічныя сродкі выступаюць рэдка. Да іх адносяцца:

– мадальная часціца **бывала**, якая паходзіць з формы дзеяслова даўно-мінулага часу і адносіць дзеянне, названае эліптычнай канструкцыяй, да прошлага часу: *Бывала, у выхадны дзень збіраемся мы і – на Дняпро... і давай песні. А то пасядзем на лодкі і ўніз па цячэнню* (А. Макаёнак); *Цяпер зусім іншы час, // Другімі сталі й мы. // Бывала, крыві дзеш на кірмаш // Ды з гора – да карчмы* (П. Броўка);

– узмацяняльныя часціцы, якія спалучаюцца толькі з дзеясловамі будучага часу і спрыяюць рэалізацыі тэмпаральнасці на аснове граматычнай валентнасці дзеяслова: *Заўтра мы з сябрамі ды ўпаход на гару «Маяк»* («Браслаўская звязда»);

– **вылучальна-абмежавальная часціца толькі**, пры наяўнасці якой тэмпаральная маркіроўка ажыццяўляецца шляхам указання на паслядоўнасць падзей. Так, у сказе *Ты ж бачыш, я ж толькі з працы* (Г. Багданава) ёсць дзеяслоў са значэннем цяперашняга часу *бачыш*. Перад пазіцыяй эліпсаванага дзеяслова знаходзіцца часціца **толькі**, якая ўказвае на тое, што дзеянне, названае эліпсаваным дзеясловам, адбылося перад асноўным. А гэта значыць, што эліпсаваны дзеяслоў адносіцца да прошлага часу.

Лексічныя сродкі. Лексічныя сродкі, што выступаюць у якасці паказчыка значэння тэмпаральнасці, падзяляюцца на некалькі груп у залежнасці ад значэння і спосабаў выражэння. Функцыянуюць яны ў розных паводле структуры эліптычных канструкцыях – простых няўскладненых і ўскладненых, складаных, у структуры звышфразавога адзінства.

Да першай групы належаць *назоўнікі або займеннікі з часавым значэннем*, якія маркіруюць граматычнае значэнне:

– цяперашняга часу, калі ўказваюць на дзеянне, што суадносіцца з момантам гутаркі, або на дзеянне, што пастаянна паўтараецца: *Яшчэ пакуль не лістапад* (М. Шабовіч); *Ёсць утульнасць і спакой. Сонца – кожны ранак* (П. Панчанка); *Ты прада мной ні ў чым не вінавата. // І ўсё жыццё – падман ці міражы* (М. Шабовіч); *У хаце ў гэты час – нікога* (Я. Сіпакоў); *Не з ранку ў дзень, // А з году ў год – // Угору! // Неадступна* (Т. Бондар);

– будучага часу: *І яшчэ – на наступным тыдні пленум абкома* (І. Канановіч); *Што наперадзе з гадамі? // Лёс. Жыццё. А можа, бой? // – Ходзіць ён паміж кустамі, // Разважаючы з сабой* (П. Броўка); *Яшчэ навінаю сумненне і нечаканасцю азы: пасля завеі – пацяпленне, пасля адлігі – маразы* (А. Разанаў); *Каханне нас яднае. // Суладнасцю надзей, // Агульнасцю самоты. // А самы горкі дзень – // Яшчэ, напэўна, – потым* (З. Дудзюк);

– прошлага часу: *У мінулы панядзелак да нас – камісія. І ведаеце, усё гэты сігнал...* (А. Дудараў).

Другую групу складаюць прыслоўі, шырокі семантыка-функцыянальны дыяпазон якіх таксама дазваляе рэалізаваць значэнні:

– цяперашняга часу: *Зноў у прэзідыуме ён* (І. Скарынкін); *Над вёскай сёння зоры ясныя* (Л. Левановіч); *Васіль саскочыў з ганка і на момант стаў, думачы, дзе ісці: вуліцай ці гумнамі. У іншыя дні хадзіў паўз гумны, сёння прыпазіўся, пакуль завёў каня на ўзболатак, – мяжна ісці і вуліцаю. І на вуліцы цяпер – нікога* (І. Мележ); *Сапсаваў дзяўчыне жыццё, а цяпер – соль на рану* (А. Дзялендзік);

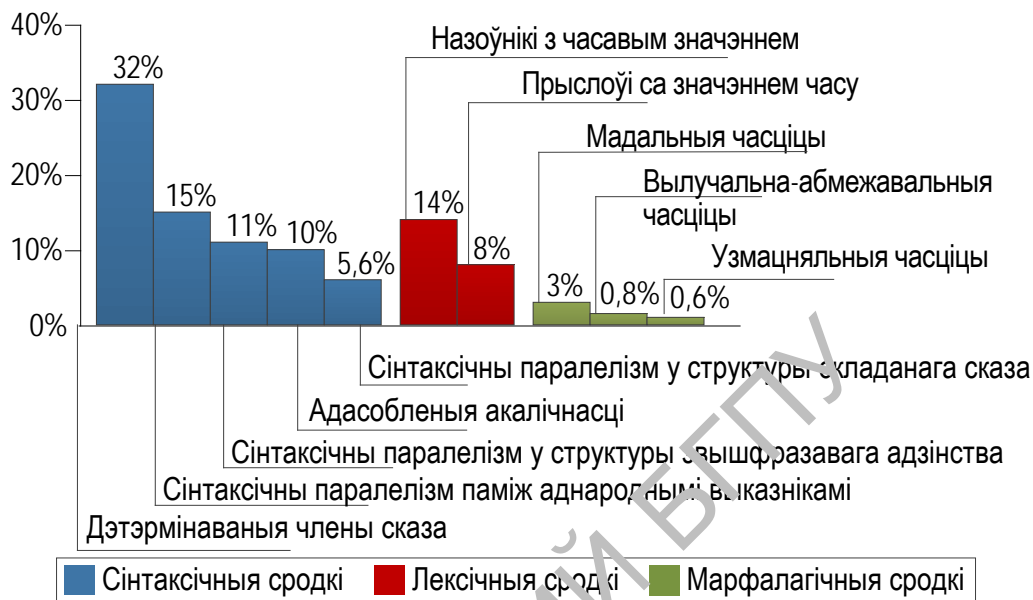
– будучага часу: *Мабыць, хутка світанне* (А. Кулакоўскі); *Заўтра – крос* (А. Жук); *Паслязаўтра – аюшні экзамен, у суботу выпускны вечар. І – бывай школа* (У. Паўлаў); *Янь ў Гародні, бы ў палоне. // Такі ўжо час... Ідзеш далей... // Турботы – заўтра, а сёння // Ты – бесклапотны салавей* (Л. Дранько-Майсюк); – *А калі – у сваты? – запытаў Яўхім тым жа патрабавальным тонам* (І. Мележ); *Заўтра – у атрад* (В. Быкаў); *Мы хутка – дадому* (Б. Мікуліч). Маркіраванасць значэннем будучага часу можа быць абумоўлена і паслядоўнасцю падзей, на якія ўказваюць лексічныя сродкі: *Праз тыдзень будзем тут. А зараз – на хатах* (А. Дзялендзік); *От зараз праверым! От зараз – у міліцыю* (І. Мележ);

– прошлага часу: *Мікола ўчора ў горад. Яшчэ не вярнуўся* (Б. Мікуліч).

Такім чынам, у канструкцыях з эліпсісам дзеяслова рэалізуюцца ўсе магчымыя значэнні тэмпаральнасці, а спосабы і сродкі выражэння прадстаўлены на рысунку 4.1.

У ходзе даследавання было прааналізавана 2878 сінтаксічных адзінак (дадатак Д.1.1). Найбольш пашыранымі з’яўляюцца **сінтаксічныя сродкі** (82 %), у прыватнасці **дэтэрмінаваныя члены сказа** (32 %), **сінтаксічны паралелізм паміж аднароднымі выказнікамі**, адзін з якіх эліпсаваны (15 %), дзе назіраецца

ца маркіраванасць значэння часу эліпсаванага выказніка значэннем экспліцытна выражанага. На сінтаксічнае значэнне тэмпаральнасці ўказваюць адносіны адначасовасці або паслядоўнасці паміж экспліцытна выражаным і эліпсаваным выказнікамі.

Рысунак 4.1. – Выражэнне значэнняў тэмпаральнасці ў канструкцыях з эліпсісам дзеяслова

Часта сінтаксічнае значэнне тэмпаральнасці выражаецца з дапамогай *сінтаксічнага паралелізму ў структуры звышфразавога адзінства* (11 %) і *адасобленых акалічнасцей* (5,6%), радзей *сінтаксічнага паралелізму ў структуры складанага сказа* (10%). У такіх выпадках граматычнае значэнне экспліцытна выражанага дзеяслова адной з прэдыкатыўных частак абмяжоўвае сінтаксічнае значэнне тэмпаральнасці прэдыкатыўнай часткі з эліпсісам дзеяслова. Тэмпаральная маркіроўка эліпсаванага дзеяслова ажыццяўляецца выключна на аснове сінтаксічных адносін паміж прэдыкатыўнымі часткамі або з дапамогай лексічных сродкаў ці фазісных дзеясловаў (калі абедзве часткі эліптычныя). У складаных сказах з семантыкай статальнай лакалізацыі тэмпаральнасць можа маркіравацца і значэннямі нецяперашніх часоў пры абавязковай умове кантэкстуальных сродкаў (такім чынам, канстантная маркіроўка тэмпаральнасці магчымая ў складаных сказах толькі пры адсутнасці іншага паказчыка).

Лексічныя сродкі ў якасці сродку выражэння значэння тэмпаральнасці займаюць 22 %. Функцыянуюць яны ў розных паводле структуры эліптычных канструкцыях – простых няўскладненых і ўскладненых, складаных, у структуры звышфразавога адзінства. Часцей фіксуецца *назоўнікі* (14 %), радзей – *прыслоўі* (8 %). Шырокі семантычна-функцыянальны дыяпазон дазваляе лексічным сродкам рэалізаваць практычна любое сінтаксічнае значэнне часу.

Марфалагічныя сродкі для выражэння значэння тэмпаральнасці зафіксаваны ў 4,4 % выпадкаў. Сярод іх: **формаўтваральныя часціцы** (3 %), **вылучальна-абмежавальныя часціцы** (0,8 %), **узмацяняльныя часціцы** (0,6 %). Маркіроўка значэння тэмпаральнасці абумоўлена граматычнай валентнасцю дзеяслова: часціцы спалучаюцца толькі з дзеясловамі прошлага часу (пры адсутнасці ў эліптычнай канструкцыі экспліцытна выражаных дзеясловаў з іншым значэннем).

Сукупнасць спосабаў і сродкаў рэалізацыі катэгорыі тэмпаральнасці ў канструкцыях з эліпсісам дзеяслова можна кваліфікаваць як сістэму.

4.1.2 Мадальнасць

Сінтаксічная катэгорыя мадальнасці дазваляе афармляць паведамленне як рэальнае або ірэальнае – пабуджэнне да дзеяння (П. П. Шуба) ці магчымасць дзеяння пры пэўных умовах (Л. І. Бурак) або адносіны моўцы да выказвання (Н. Ю. Паўлоўская, Т. Р. Рамза).

Аб’ектыўная мадальнасць найбольш часта рэалізуецца ў значэнні *загаднага ладу*, які выражаецца тыповымі сродкамі пры ўмове, калі эліпсуецца дзеяслоў у форме першай асобы множнага ліку або другой асобы адзіночнага ліку. У такім выпадку маецца марфалагічны паказчык значэння – часціца *давай* (*давайце*): *Тут елкі. Яны гараць дрэнна. Давай у оярэннік* (П. Васючэнка); *Давай хутчэй наверх* (І. Новікаў); *Давай, давай – ад француз* (І. Новікаў); *Давай, давай да нас* (У. Корбан); *О, ведаеш, ідэя! Давай на курорт!* (І. Мележ); *Музыканты іграюць польку ў паскораным тэмпе. Адаць (падыходзячы да Надзі).* – *Давай і мы* (І. Козел).

Калі ж для выражэння значэння *загаднага ладу* 2 асобы множнага ліку выкарыстоўваецца часціца *давайце*, то ў такіх сказах форма эліпсаванага дзеяслова замяшчаецца формай часціцы: *Давайце вальс* (Г. Марчук); – *Ето праўда! – падхапіў Хоня. – Дак давайце ў хату* (І. Мележ); *Дак, калі каму ўжэ так хочацца этай зямлі, – тут правільна сказаў Хоня, – давайце да тых, што ўжэ ўступілі. І вам будзе ўцешна! Не абідзім* (І. Мележ).

У якасці паказчыка мадальнасці ў канструкцыях з эліпсісам дзеяслова можа выкарыстоўвацца формаўтваральная часціца *бы*, тыповым для якой з’яўляецца значэнне ўмоўнага ладу. Аднак у кантэксте яна часам выражае і значэнне *загаднага ладу*: *Сакратара мне б яшчэ...* (М. Зарэцкі); *Вось гэтага б глыбоцкага настаўніка ў дэпутаты* (Г. Багданава); *Во сюды б жанчын гэтых* (Г. Багданава); *Ім бы зерня, // Ім бы – хлеба* (А. Грачанікаў); *Нам бы радыё, таварыш камандзір* (А. Дзялендзік); *Дзіўны вы чалавек, Пётр Іванавіч! Вам бы – ніжэй травы* (А. Дзялендзік). На значэнне *загаднага ладу* ў дадзенай канструкцыі ўказвае яшчэ і форма дапаўнення *вам*, якая пры адсутнасці прамога ўказання на функцыю адрасата набывае функцыю аб’екта з адпаведнымі мадальнымі характарыстыкамі сказа.